

bok recensioner

Studiebok om friskvård

KJELL E. JOHANSSON:

Friskvård och hälsa

Larssons förlag.

188 sidor. C:a pris 46: —

I presentationen av denna bok framhåller man att staten, lands-
tingen och kommunerna satsar
hårt på friskvården och hälsoupp-
lysningen för att motverka ohäl-
sa och sjukdom. Stort värde till-
mätas detta arbete folkrörelser-
na, som väntas få allt större upp-
gifter i sammanhanget. Boken är
i första hand en studiebok för
idrotts- och ungdomsorganisatio-
ner och andra folkrörelser. Boken
behandlar en rad områden, som
är viktiga både för folkhälsan och
den enskildes fysiska, psykiska
och sociala välbefinnande. På ett
konkret, kortfattat och överskåd-
ligt lättfattligt sätt diskuteras bät-
tre vardagsman, vegetarisk hus-
hållning, snask och drycker,
idrott, alkohol och tobak, köns-
roller, sex och samlevnad samt
mental hälsa och psykiskt välbe-
finnande.

Redan i början av boken påpe-
kar man att hälsoupplysningen
hittills haft svårt att nå fram till
de grupper i samhället som bäst
behöver den. Det är givetvis vä-
sentligt att de metodologiska frå-
gorna inom hälsoupplysningens

område penetreras betydligt dju-
pare än vad som hittills varit fal-
let. I detta sammanhang påpekas
också att kampanjer av olika slag
har obetydlig effekt och att per-
sonlig påverkan är den jämte un-
dervisningen kvalitetsmässigt
tyngsta formen för hälsoupplys-
ning. I boken framhålls också
att ökad fysisk aktivitet också le-
der till ökad psykisk stimulans.
Man konstaterar också att det ve-
tenskapliga intresset för idrott som
hälsobefrämjande verksamhet äg-
nats allt större intresse senare år.
Det är väsentligt att denna forsk-
ning utbygges. Betygsdelen av att
ta till vara alla naturliga tillfäl-
len till motion poängteras.

I kapitlet om matvanor, fett i
kosten m m citeras liksom på
många andra ställen i boken oli-
ka författare. Kapitlet om tobak
bygger på den bok författaren ti-
digare publicerat tillsammans med
Gösta Tibblin. Ett eget litet ka-
pitel ägnas den viktiga frågan av-
seende den obehagliga utveck-
lingen att debutåldern för rökare
blivit allt lägre

Det är viktigt att också alko-
holfrågan, sex- och samlevnads-
frågor samt att möjligheter att
förbättra den mentala hälsan och
det psykiska välbefinnandet bely-
ses.

Boken avslutas med en studie-
handledning som är baserad på 7
sammanträden om vardera 3 lek-
tionstimmar. Vid dessa samman-
träden skall olika områden som
belyses i boken diskuteras. Ett
praktiskt adressregister med upp-
lysningar om varifrån informa-
tionsmaterial kan erhållas avslu-
tar boken.

Boken fyller med stor säkerhet
en viktig funktion i folkhälsoar-
beet och förtjänar att läsas av
alla som har intresse inom denna
sektor.

Sven-Olof Isacson

Patientrecension av sjukvården

INGER SKOTE:

Arg på sjukhus

Författarförlaget 111 s, ca kr
23: 50

Inom tillsynes ogenomträngliga
murar av expertkunskap och all-
män respektabilitet har sjukvår-
den längre än någon annan sam-
hällelig institution varit relativt
skyddad från insyn. Detta håller
på att snabbt förändras genom att
sjukvården i så hög grad blivit en
samhällelig-politisk angelägenhet,
genom ett snabbt ökat inflytande
från olika personalgrupper och ge-
nom en ökad påverkan av patien-
terna, både som individer och i
patientorganisationerna.

Det som har tagit längst tid har
varit den sista aspekten, dialogen
mellan sjukvården och patienter-
na. Till de mer värdefulla insat-
serna hör i detta fall de rapporter,
"konsumentvärderingar", som pub-
licerats av enskilda patienter eller
f d patienter, t ex Tora Dahls bok
När jag var sjuk.

En ny sådan rapport är en pro-
testbok, *Arg på sjukhus*, av för-
fattarinnan Inger Skote.

Det är en förträfflig liten bok,
klar, lättläst och tankeväckande.
Den grundar sig på erfarenheter
från upprepade vårdtillfällen vid
ett av våra största och mest be-
römda sjukhus. Författaren ger
en upprörande skildring av vad
hon i detta fall med rätta beteck-
nar som den onödiga sjukhussju-
kan. Hon ger också personliga er-
farenheter av andra centrala pro-
blem för patienten: Varför får
man veta så lite? Varför måste
man plågas i onödan? Måste allt
vara så opraktiskt på sjukhus?

Självfallet kan en protestbok
aldrig vara helt rättvisande och
av och till kan man väl inte un-
dertrycka reflexioner om att för-
fattaren kanske gör det lite väl en-

kelt för sig och att hon inte alltid ger prov på den mest kärleksfulla tolkningen av sjukvårdspersonalens avsikter. Men hennes stil och attityd andas en medvetenhet om allt detta och i allt väsentligt ger hennes rapport ett övertygande intryck.

Den är också fint skildrad i enskildheterna, bl a i en med fin klinisk precision skildrar ångestattack, åtföljd av olika somatiska symptom. En sådan attack, skildrad från patientens utgångspunkter borde omedelbart införlivas som ett exempel i den medicinska lärobokslitteraturen.

Över huvud taget lämpar sig denna bok, liksom Tora Dahls motsvarande arbete, i hög grad som läromedel för alla typer av sjukvårdspersonal. Med fördel skulle tex både blivande läkare och sjuksköterskeelever kunna använda den som utgångspunkt för övningsuppgifter där man ute på vårdavdelningar och vårdmottagningar kunde reflektera över hur saker och ting skulle kunna göras klokare och mer ömsint.

Claes-Göran Westrin

Allmänbildande introduktion om sjukvården och dess specialiteter

INGA-MAJA RYDHOLM (RED):

Vad händer i sjukvården?

En medicinsk orientering

Natur och Kultur 195 s, ca 45: — inkl moms

Hälso- och sjukvården präglas allt mer av lagarbete samt av sam-

ordning med andra verksamheter i samhället, tex socialvården, kommunal administration osv.

Denna utveckling kräver en starkt ökad information om den medicinska verkligheten till andra yrkesgrupper. En sådan information är svår att utforma med tanke på alla olika behov. Därför är det också så vitt jag har kunnat finna mycket ont om lämpliga läromedel.

Detta är en brist som skall täckas av en nyutkommen bok, *Vad händer i sjukvården*, en medicinsk orientering redigerad av sjuksköterskan Inga-Maja Rydholm. Ursprunget till boken är ett antal kompendier som skrivits för en yrkesinriktad kurs i hälso- och sjukvårdsadministration, som startade 1973.

En viss karaktär av sammanfogade kompendier kännetecknar också boken trots att innehållet skall ha "starkt omarbetats, kompletterats och aktualiserats". Boken kan också kritiseras för vissa ofullständigheter — viktiga områden som den medicinska barnavården, kvinnosjukvården, ögon- och öronsjukvården är så vitt jag kan finna i stort sett totalt förbipågående. De olika avsnitten varierar också väl mycket vad avser tonart och pedagogiska ambitioner — alltifrån försök till levande nästan journalistisk skildring av den kliniska verkligheten till ganska torra schematiska framställningar. Ett inledande kapitel där utgivaren försöker bena upp viktiga grundläggande begrepp som hälsa—sjukdom och sjukdomsorsaker kännetecknas av viss tafathet.

Men trots allt överväger förtjänsterna. Centrala medicinska avsnitt är mycket fint, delvis suveränt skrivna. Det gäller tex Nalle Lindholms framställning av den invärtesmedicinska vården, Inge Dahns om kirurgisk vård, Percy Nordqvists framställning av långtidssjukvården och Rudolph

Schlaugs kapitel om den psykiatriska vården (även om i sistnämnda fallet i stort sett inte ett ord sägs om det psykiatriska lagarbetet — trots att boken är avsedd för bl a "psykologer och socioterapeuter"!)) I andra läsvärda kapitel skriver Ulf Nicolausson om den öppna hälso- och sjukvården och Anders Gogstad om medicinsk rehabilitering (jämför kort om yrkesrehabilitering i Sverige). I andra värdefulla kapitel behandlar Kerstin Hyllner och utgivaren praktisk patientvård samt sjukhuset och vårdavdelningen.

Boken kan därför rekommenderas som en lämplig introduktion för de avsedda målgrupperna: blivande vårdadministratörer, socialarbetare, psykologer, politiker som sysslar med hälso- och sjukvårdsfrågor.

Den kan därmed också tillönskas en ny utgåva där några av de anförda bristerna kanske kan rättas till.

Claes-Göran Westrin

Böcker till redaktionen

Pockettidningen R:

Dom har stulit mitt liv!

Lennart Hebel — fri efter 35 år på Beckomberga

nr 5 1976

Prisma 104 s, kr 17: — inkl moms

William H Masters, Virginia E Johnson:

Så håller vi kvar den sexuella lyckan

Sexualforskare ger svar

Natur och Kultur 260 s, kr 60: — inkl moms